

Š T Ú D I E

CHÁPANIE ETNÍK V NEMECKÝCH KRONIKÁCH A OBRAZ STARÝCH MAĎAROV NA PRELOME 1. A 2. TISÍCROČIA

JURAJ Š E D I V Ý

ŠEDIVÝ, J.: Understanding of ethnic groups in German chronicles and the picture of old Hungarians at the turn of the 1st and 2nd millennium. *Historický časopis*, 44, 3, 1996, pp. 353-382, Bratislava.

The present study investigates the relation of group names, which express certain degree of identification, as well as their relation to other ideologically important notions. The method used is the method of historical semantics. As a result of such an investigation, there are two basic facts defines: the ethnic groups have been identified as ethnocentric and connected with the imperial idea of dissemination ones own *pax et lex Christi*; there are various stages in the identification of annalists with a certain ethnic group. The group which they identify themselves with is their own gens. When describing their meeting with other linguistic nations, they are identified with the Germans as a whole; potential or real political enemies (convinces within the German empire and Christian nations with independent states) represent more remote categories; ideological enemies (pagans and non-culture) are considered to be most alien.

History. Hungarie. Understanding ethnic groups in German chronicles and their picture.

Pri koexistencii a vzájomných kontaktoch dvoch etník dochádza automaticky k vzájomnému ovplyvňovaniu v reálnej a v ideovej rovine. Pri skúmaní prvej roviny venuje historik pozornosť prieniku hmotných reálií, v rámci druhej roviny skúma preberanie cudzích ideových vzorov („obrazov“), prípadne zmenu „obrazov“ vlastných. Pod pojmom obraz (podľa R. Buchnera *Geschichtsbild*, podľa J. Le Goffa *l'imaginaire*¹) pritom treba rozumieť ucelený názor na istú spoločensko-kultúrnu jednotku, akou môže byť „onen svet“, „Boh“, „kráľ“, „vlastné etnikum“, „cudzí národy“ a pod. Súhrn týchto obrazov a vzťahy medzi nimi vytvárajú svetonázor daného jednotlivca, prípadne skupiny, ich koncepciu svetového poriadku. Vzťahy medzi jednotlivými obrazmi sa vytvárajú na základe hodnôt, ktoré daný jedinec a jeho skupina (v najširšom chápaní - spoločnosť) vyznávajú. Uvedené tézy využíva aj táto štúdia, ktorá si za svoj cieľ kladie zistiť, ako traja nemeckí kronikári chápali starých Maďarov, ďalej vypozerovať vzťah tohto konkrétneho „obrazu“ k iným „obrazom“ a napokon získať určitú výpoveď o hodnotách, s ktorými sa skúmaní kronikári (a podľa nášho náhľadu pravdepodobne ich celá spoločnosť) identifikovali. Nejde nám teda ani tak o analýzu

¹ BUCHNER, R.: *Geschichtsbild und Reichsbegriff Hermanns von Reichenau*. In: *Archiv für Kulturgeschichte* (ďalej AKG), 42, 1960, s. 37-60; LE GOFF, J.: *Stredoveké mentality a dejiny imaginárna*. In: *Text* 2/1994, s. 59-67.